

Æble

Malus domestica

M. pumila

Æble er et træ, der kan blive ca. 6 meter højt.

Det blomstrer med svagt rosa duftende blomster i maj.

Det vokser i tempereret klima, og er en af verdens mest producerede frugter.

Blomsterne udvikler sig hen over sommeren til runde frugter med frøene siddende indeni et 'kernehus'.

Det er en gammel kulturplante, der stammer fra Kaukasus, og stamformen kan stadig findes vildtvoksende i det sydøstlige hjørne af Rusland, hvor Silkevejen engang gik.

Der er fundet levn af æbler i stenaldergrave fra ca 2000 år f. kr.

Fra Kaukasus mod syd og nord har æblet gået sin sejrsgang over Europa, formodentlig båret i vejkosten af fjerne forfædre på vej ud for at kolonisere kontinentet.

Æblet blev i oldtiden opfattet som helligt, hvilket fremgår af de mange steder, hvor det dukker op i myter og fortællinger:

Bedst kendt fra fortællingen om 'syndefaldet' (1. Mosebog kap.3), hvor Adam 'lokkes' til at spise af frugten, der giver evnen til at skelne godt fra ondt.

Ifølge moderne videnskab, var der slet ingen æbler på de kanter dengang, og den forbudne frugt var måske snarere en abrikos eller et granatæble. Historien er så indgroet i mosebøgernes kulturkreds, at æblet får tilføjet

betegnelsen 'malus' til sit latinske slægtsnavn.

Malus betyder ond og vidner om, at det frygtelige tab af Paradiset skyldtes et æble.

Æblet var grækernes frugtbarhedsgudinde 'Aphrodites' symbol.

Med sine 'gyldne æbler' holdt den nordiske gudinde 'Idun' asaguderne evigt unge.

Æblet var tegn på kongelig magt og ses i dag blandt 'kronregalierne', hvor 'rigsæblet' symboliserer Dronning Margrethes legitimitet.

Den græske prins Paris får startet de trojanske krige med et æble.

Æblet var indviet til gudinden 'Venus' hos romerne og dermed symbol på kærlighed og skønhed.

Snehvide får et æble galt i halsen i eventyret.

Æbleskræl skåret ud som kærestens initialer og kastet over skulderen, skulle sikre ægteskabelig lykke.

Wilhelm Tell redder livet ved at skyde et æble af sin søns hoved.

Steve Jobs vælger navnet 'Apple' til sit firma, og bruger frugten i sit logo.

The Beatles opretter et firma ved navn 'Apple Records'

'The big apple' er synonym for byen New York, og hentyder til den rigdom, alle gerne vil have en bid af.

Til alle helgensdag(Halloween) består underholdningen i at fiske æbler op af en spand vand – med munden! for at sikre frugtbarhed og romantiske forbindelser.

Nogle steder gav man æbler som brudegave.

Æblet blev delt på tværs: Når æbler deles på tværs, danner kernehuset en lille femstjerne, der ser helligt ud.

Delt på langs fremkommer to symetriske halvdele.

Æbler er i dag blandt de frugter, der dyrkes flest af på verdensplan. Der eksperimenteres med stamformen, som er betydeligt mere resistent overfor sygdomme end de forædlede efterkommere.

Æbler bruges i folkemedicinen, hvor det revne frugtkød er godt mod diarre.

I den selvforsynende husholdning kunne æblet anvendes i mange former:

Mange æblesorter lader sig opbevare om vinteren. Frugtkødet kan tørres til 'ringe'.

Saften kan gæres til alkoholiske drikke(cider).

Frugtens indhold af pektin kan få saften til at stivne til gele. De syltede frugter bruges i kager og desserter.

Æbler har ry for at beskytte mod sygdom' an 'apple a day keeps the doctor away', siger englænderne og vinteræbler har sikkert været et værdifuldt tilskud på de vitaminfattige årstider. Æbler er dog ikke særligt rige på c-vitamin, navnlig når de har været opbevaret. Importerede æbler har mindre c-vitamin end de hjemmegroede sorter.

Æblejuice i handelen består næsten udelukkende af koncentrat, der er spædet med vand, hvorved vigtige næringsstoffer er gået tabt.

Æbler dyrkes i Europa intensivt i plantager, hvor der anvendes store mængder pesticider for at bevare dem fine og hele. Modningen bremses i iltfattige lagerum, der hindrer dem i at rynke og blive melede. Danske æbler er efterhånden sjældne, men ret almindelige i haver.